

**Εισήγησης στην Γ΄ Σύναξι Ένημερωτική
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας
Κυριακή, 28.11/11.12.2022**

Μὴ Ἑλληνες Ἐπιστήμονες ἐπιβεβαιώνουν τὴν Γενοκτονία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας

Περὶ τοῦ ὄρου *Γενοκτονία* (Genocide / τζένοσαϊντ -ἀγγλ.), εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ μᾶς ὁμιλήση ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς ἐκτενῶς καὶ ἐμπεριστατωμένως ὁ εἰδικὸς ἐπιστήμων, ὁ **Κος Μεϊχανετσιδῆς Βασίλειος**, Ἐντεταλμένος Λέκτορας τοῦ Ἐθνικοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Εἰδικὸς σὲ Θέματα Γενοκτονιῶν καὶ Μέλος τῆς Διεθνοῦς Ἐνώσεως Γενοκτολόγων.

Ἡ Ὁμιλία του ἔχει προγραμματισθῆ γιὰ τὴν **Κυριακὴ Β΄ Νηστειῶν, 27η Φεβρουαρίου 2023** ἐκ. ἡμ. (12η Μαρτίου, πολ. ἡμ.).

* * *

Εἰσαγωγικὰ καὶ ἐν συντομίᾳ, γιὰ τὶς ἀποψινές μας ἀνάγκες, ἢ λέξεις καὶ ὁ νομικὸς ὄρος *Γενοκτονία*, ἀπὸ τὶς λέξεις *Γένος* (Φυλὴ, Ἔθνος) καὶ *Κτείνω* (φονεύω), ἀναφέρεται στὴν **προσχεδιασμένη, συστηματικὴ καὶ ὀλοκληρωτικὴ ἐξόντωση μιᾶς Φυλῆς, ἐνὸς Ἐθνους.**

Αὐτὴ ἡ συστηματικὴ δίωξις ἐνὸς Ἐθνους ἢ Φυλῆς, μὲ ἀπώτερο σκοπὸ τὴν πλήρη ἐξαφάνισί του, συνιστᾷ τὸ ἔγκλημα τῆς *Γενοκτονίας*, τὸ ὁποῖο ἀφ' ἐνὸς **τιμωρεῖται** μὲ βάσι τὸ **Διεθνὲς Δίκαιο**, ἀφ' ἑτέρου εἶναι **ἀπαράγραπτον.**

Ἡ προσπάθεια μὲ στόχο τὸν «*φυσικὸ ἀφανισμό*» μιᾶς ὁμάδος, δηλαδή ἡ *Γενοκτονία*, εἶναι γνωστὴ σὲ ὅλους μας τόσο ἀπὸ τὸ *Ὁλοκαύτωμα τῶν Ἑβραίων* καὶ τῶν *Τσιγγάνων / Ρομῶν*, κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου· ὅσο καὶ ἀπὸ τὸ *Ὁλοκαύ-*

*τωμα τῶν Ἀρμενίων, τῶν Ἀσσυρίων
καὶ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς Τούρκους,
ἀπὸ τὸ 1894 ἕως τὸ 1924.*

Ῥστόσο, ἡ μεγαλύτερη σὲ ἑκτασι *Γενοκτονία* τῆς Ἱστορίας εἶναι ἴσως «*ἡ ἐξόντωση ἀναριθμητῶν φυλῶν καὶ φύλων Ἰνδιάνων ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους κατακτητὲς τῆς Ἀμερικῆς (Η.Π.Α., Καναδᾶ – ἰδίως) καὶ τοὺς ἀπογόνους τους*», ἀλλὰ καὶ τῆς **Αὐστραλίας**.

Στοὺς ἀπλοῦς Νεο-ἑλληνες ὑπάρχει ἴσως περισσότερο διαδεδομένη ἢ αἴσθησις, ὅτι ὅταν γίνεται λόγος γιὰ *Γενοκτονία τῶν Ἑλλήνων* στὴν πρῶην Ὄθωμανικὴ Αὐτοκρατορία, ἐννοοῦμε μόνον τὴν *Γενοκτονία τῶν Ποντίων*.

Αὐτὴ ὅμως ἡ Γενοκτονία, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀφανίσθησαν ἀπὸ τοὺς Τούρκους **350.000** Πόντιοι, **μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1915-1922**, καὶ ἡ ὁποία ἀναγνωρίσθηκε ἀπὸ τὴν **Ἑλληνικὴ Βουλὴ** ἐπίσημως τὸ **1994** καὶ ὠρίσθηκε ἡ **19ῆ Μαΐου**, ὡς **Ἡμέρα Ἐθνικῆς Μνήμης**, δὲν περιλαμβάνει ἅπαντα τὸν Ἑλληνισμό τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Εἶναι ἀπαραίτητο νὰ γνωρίζουμε καὶ νὰ μὴν λησμονοῦμε, ὅτι τὸ **1997** ψηφίσθηκε ἀπὸ τὴν **Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων** ἐπίσης Νόμος γιὰ τὴν ἀναγνώρισι τῆς *Γενοκτονίας τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ* καὶ ἀνεκηρύχθη ἡ **14ῆ Σεπτεμβρίου**, ὡς **Ἡμέρα Μνήμης**.

* * *

«Ἡ Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ ὑπῆρξε ἡ μεγαλύτερη καταστροφὴ στὴν Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα μέχρι σήμερα. **Γ**ιὰ πρώτη φορὰ ὁ ἑλληνικὸς κόσμος περιορίστηκε στὰ γεωγραφικὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδας, στὸν Νότο τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ στὴν Κύπρο. **Τ**ὸ δράμα πὺ βίωσαν ὅλες οἱ χριστιανικὲς ομάδες τῆς Ἀνατολῆς, ὑπῆρξε ὁ ἐπίλογος τῆς ἐπώδυνης διαδικασίας ἀντικατάστασης τῆς πολυεθνικῆς μουσουλμανικῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἀπὸ ἔθνικὰ κράτη.

Ἡ ἀντίστροφη μέτρηση γιὰ τοὺς Ἑλληνας – ὅπως καὶ γιὰ τὶς ὑπόλοιπες χριστιανικὲς ομάδες – εἶχε ἀρχίσει μὲ τὸ πραξικόπημα τῶν Νεότουρκων».

Ὁ χῶρος τῆς Μικρᾶς ἦταν ἀνέκαθεν **Κέντρο τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ**.

«Στὴν ἀντίπερα ὄχθη οἱ ἑλληνικὲς ἐγκαταστάσεις τοῦ Αἰγαίου χρονολογοῦνται ἀπὸ τὰ προϊστορικὰ χρόνια. **Ἡ**

μεγάλη άκμή τών έλληνικών πόλεων τής Μικρᾶς Άσίας, στην Φιλοσοφία, στις Έπιστήμες και στις Τέχνες συμπύπτει με τόν 9ο και 10ο π.Χ. αιώνα. **Ο** Όμηρος, με την ποίηση, υπήρξε ό άνυπέρβλητος τραγωδός τών έπων του πρώιμου Έλληνισμού...

Στήν Ίωνία άναπτύχθηκε ή Ίωνική Φιλοσοφική Σχολή, ή όποία έβαλε τις βάσεις για όλόκληρη τή δυτική αίτιοκρατική σκέψη. **Η** Ίωνική Σχολή στόχευε στην μελέτη του αισθητού και τών φυσικών φαινομένων.

Η Ίωνική τέχνη, επίσης, πολύ πριν άπό την άνάπτυξη τής άττικής, είχε πρωτεύουσα θέση, μέχρι την στιγμή που οι ίωνικές πόλεις ύποτάσσονται στους Πέρσες. **Τ**ότε οι Έλληνες Μικρασιάτες καλλιτέχνες καταφεύγουν στην έλεύθερη βαλκανική Ελλάδα, μεταφέροντας τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους.

Μετά την άπελευθέρωση τών ίωνικών πόλεων άπό τόν Μέγα Άλέξανδρο, τó πολιτιστικό, άλλά και τó πολιτικό κέντρο βάρους του Έλληνισμού μεταφέρθηκε στο μικρασιατικό χώρο. **Τ**ό Βασίλειο του Πόντου στο μικρασιατικό Βορρά, προέταξε την τελευταία αντίσταση του Έλληνισμού στο ρωμαϊκό *ίμπεριουμ*. **Π**άντως και μετά την ρωμαϊκή κατάκτηση ή μικρασιατική χερσόνησος υπήρξε τó κέντρο του έλληνικού κόσμου, μέχρι ούσιαστικά τις άρχές του 20ού αιώνα. **Ο** Χριστιανισμός βρήκε γόνιμο τó έδαφος στην έλληνική Μικρά Άσία, όπου και άναπτύχθηκε. **Ε**κεί άναπτύχθηκε επίσης και ή φιλοσοφική χριστιανική σκέψη, μέσω τών μεγάλων Πατέρων τής Έκκλησίας, ένώ τά μεγαλύτερα Μοναστήρια του έλληνικού όρθόδοξου κόσμου βρίσκονταν στην βόρεια Μικρά Άσία, στον ιστορικό Πόντο. **Η** μικρασιατική χερσόνησος υπήρξε ή καρδιά τής Βυζαντινής Αύτοκρατορίας. **Ε**ξάλλου τó τελευταίο έλληνικό Κράτος που υπετάγη στους Όθωμανούς Τούρκους, ήταν ή Μικρασιατική Αύτοκρατορία τής Τραπεζούντας».

* * *

Η Ιστορική Αλήθεια μάς ύποχρεώνει να όμιλουμε σήμερα για μία Χριστιανική Γενοκτονία στην Όθωμανική Τουρκία, στις άρχές του Κ' αιώνας.

«Περίπου τέσσερα εκατομμύρια Χριστιανοί είτε σκοτώθηκαν είτε εκτοπίστηκαν από την Τουρκία και τις παρακείμενες περιοχές της ανατολικής Θράκης, της Ουρμίας και του νότιου Καν-

κάσου. Ένω οι Χριστιανοί αποτελούσαν το 20% του πληθυσμού σε αυτές τις περιοχές στα τέλη του δέκατου ένατου αιώνα, μέχρι το 1924 αποτελούνταν μόνο από το 2%. Στο στόχαστρο δεν ήταν μόνο Αρμένιοι, αλλά και Ασσύριοι, Έλληνες και άλλοι Χριστιανοί».

Θα εγείρετο πιθανόν το ευλογοφανές ερώτημα:

«Τί σημασία έχουν όλα αυτά για το σήμερα; Τί μās ενδιαφέρουν γεγονότα που συνέβησαν πριν από 100 περίπου χρόνια; Είναι απλώς ένα ιστορικό καθήκον; Ένα μνημόσυνο προς τους νεκρούς; Μία διόρθωση ήμαρτημένων; ...».

Η απάντησις είναι απλή: **Ναί**, σε όλα αυτά, **όπωςδήποτε. Έπι** πλέον όμως

«ζητάμε την αναγνώριση για να μην τὰ δοῦμε να ἐπαλαμβάνονται· για να ἐπανέρχεται ὡς ὑποχρέωση στις ἐπόμενες γενεές να μὴν ξεχνᾶμε ποτὲ για να μὴν τὰ ξαναζήσουμε».

Η Τουρκία δὲν στάθηκε ποτὲ ὑπεύθυνα ἀπέναντι στὴν ἱστορία της, δὲν φαίνεται πρόθυμη νὰ ἐπανεξετάσῃ τὸ παρελθόν της... **Η** Τουρκία δικαιολογείται... **Η** χαμένη τουρκικὴ μνήμη δὲν εἶναι κάτι δευτερεύον, ὥστε νὰ τὸ προσπεράσουμε. **Ἄ**λλά, καὶ ἡ **Διεθνὴς Κοινότης** ὀφείλει νὰ σταθῇ ἐνώπιον τῆς **Ἱστορίας** της καὶ νὰ λάβῃ ἐγκαίρως τὰ μέτρα της... **Η** ἀνατριχιαστικὴ ὑπενθύμισις τουρκικῆς φιλοκυβερνητικῆς ἐφημερίδος προσφάτως εἶναι ἀφυπνιστικὴ: **«Πεῖτε στοὺς ἀπίστους, ὅτι ὁ στρατὸς τοῦ Μωάμεθ ἐπιστρέφει...»!**

Προανέφερα, ὅτι ἡ **Τουρκία δικαιολογείται...**

Πράγματι, ἡ Κυβέρνησις τῆς Τουρκίας ἀντιδρᾷ ἔντονα στὸν χαρακτηρισμὸ τῆς ἐξολοθρεύσεως **τεσσάρων** **ἐκατομμυρίων Χριστιανῶν**, ὡς **Γενοκτονίας** καὶ ἰσχυρίζεται, ὅτι **«ἐπρόκειτο γιὰ ἐσωτερικὲς συγκρούσεις, μὲ ἐκατέρωθεν ἀπώλειες, οἱ ὁποῖες ὀφείλονταν μάλιστα στὴν προσπάθεια κατάλυσης τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τῆς Τουρκίας».**

Έν τούτοις, ἡ ἀπέραντος ἐπιστημονικὴ **Βιβλιογραφία**, καὶ μάλιστα ὄχι μόνον ἡ **Ἑλληνικὴ**, ἀλλὰ καὶ ἡ **Διεθνὴς**, ἀκόμη καὶ ἡ **Τουρκικὴ (!)**, ἀποτελεῖ γιὰ τοὺς **Νεο-οθωμανοὺς** ἕναν πραγματικὸ **ἐφιάλτην...**

Θὰ παρουσιάσω, ἐν συνεχείᾳ, **τρία πρόσφατα βιβλία**, σχετικά μὲ τὸ θέμα μας, τὰ ὁποῖα χωρὶς νὰ ὀλοκληρῶνουν τὴν σχετικὴ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα, ρίπτουν ἄπλετο φῶς στὴν **Ἱστορικὴ Ἀλήθεια**.

* * *

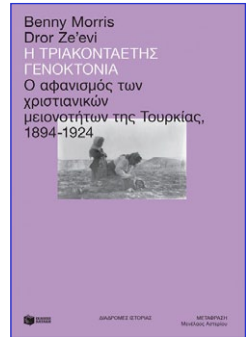
α. Τὸ 2019 ἐκυκλοφόρησε ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τοῦ Πανεπιστημίου Χάρβαντ τὸ βιβλίο δύο Ἰσραηλινῶν Καθηγητῶν **Benny Morris** καὶ **Dror Ze'evi**, μὲ τίτλον: **«Ἡ Τριακονταετὴς Γενοκτονία - Ὁ Ἀφανισμὸς τῶν Χριστιανῶν Μειονοτήτων τῆς Τουρκίας, 1894-1924»**.

Ἔνα ὀγκῶδες καὶ βαρυσήμαντο βιβλίο, περίπου **700** σελίδων, τὸ ὁποῖο ἐκυκλοφόρησε ἐντὸς τοῦ ἰδίου ἔτους στὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις **ΠΑΤΑΚΗ** (17x23).

«Ἡ θέσις τῶν δύο συγγραφέων, ἔναντι τῶν *τουρκικῶν δικαιολογιῶν καὶ προφάσεων*, εἶναι ὅτι οἱ **τρεῖς** διαδοχικὲς **Γενοκτονίες** πρέπει νὰ νοηθοῦν ὡς **ἐνιαῖο γεγονός** **σὲ τρεῖς φάσεις**, καθὼς ἀπεσκοπεῖ στὴν **“ἐθνοτικὴ καθαρότητα”** τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους, πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸν Κεμάλ. **Τὸ 1894** δὲν εἶχαν ἀρχίσει οἱ Βαλκανικοὶ Πόλεμοι, παρ’ ὅτι ἐξετυλίσσετο ἡ πρώτη καὶ ἀγρία φάσις τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος μὲ τοὺς βιαίους ἐκβουλγαρισμοὺς καὶ τὶς σφαγὲς στὴν Μακεδονία καὶ τὴν Θράκη. **Πρῶτος** στόχος ἦταν οἱ **Ἀρμένιοι**, τὸ **1894-1896** καὶ **ξανά** τὸ **1915-1916**. **Παραλλήλως** εἶχε ἀρχίσει καὶ ἡ δίωξις τῶν **Ἑλλήνων** ἀπὸ τὸ **1908**, μὲ βωβὸ καὶ περιορισμένο τρόπο ἕως τὸ **1919**, ὁπότε ἄρχισε ἡ ἀπηνὴς δίωξις καὶ ὁ ξερριζωμὸς ἀπὸ τὴν Μικρὰ Ἀσία. **Παραλλήλως** φυσικὰ ἐδιώχθησαν καὶ ἐσφάγησαν **ξανά** οἱ **Ἀρμένιοι** τὸ **1922** καὶ τέλος οἱ **Ἀσσύριοι** τῆς Τουρκίας τὸ **1915**, οἱ ὁποῖοι μᾶς **“ξανασυστήθηκαν”** τελευταίως μὲ τὶς διώξεις κατὰ τῶν ἐλαχίστων **Νεστοριανῶν** στὴν βόρειο Συρία, κατὰ τὶς τελευταῖες συγκρούσεις ἐκεῖ μὲ τοὺς Ἰσλαμιστές.

Τὸ ἔργο εἶναι **πολὺ σοβαρὸ** καὶ **ἔχει στηριχθῆ** **σὲ εὐρεῖα ἔρευνα** **σὲ ἀρχεῖα ὄχι μόνον** **σὲ Ἀγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Αὐστρία, ἀλλὰ** καὶ στὴν **Ἄγκυρα** καὶ στὶς **ΗΠΑ**. **Μόνον** στὴν Ἑλλάδα δὲν ἐρεύνησαν».

Εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι οἱ δύο Συγγραφεῖς εἶναι **Ἰσραηλινοὶ Καθηγητές**: ὁ μὲν **Benny Morris** εἶναι Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Παν-

Αμπντοϋλ Χαμίτ Β΄
(1842 - 1918).

επιστημίου «Μπέν Γκουριόν» (Τμήμα Μελετῶν για τὴν Μέση Ἀνατολή) στὸ Ἰσραήλ, ὁ δὲ **Dror Ze'evi** εἶναι Καθηγητὴς στὸ αὐτὸ Τμήμα Μελετῶν γιὰ τὴν Μέση Ἀνατολή τοῦ ἰδίου Πανεπιστημίου.

Τὸ βιβλίο αὐτό, «Ἡ Τριακονταετὴς Γενοκτονία», ἐξαιρετικὰ ἐμπεριστατωμένο, ὀξυδερκὲς καὶ καλογραμμμένο, *βιβλίο-ὀρόσημο*, συναρπαστικό, ἀναλυτικό καὶ μοναδικό, μᾶς περιγράφει **τεκμηριωμένα** τὶ συνέβαινε στὴν Ἀνατολία ἀπὸ τὸ **1894 καὶ ἐξῆς.**

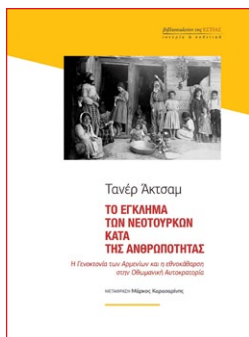
Ἀπὸ τὸ 1894 ἕως τὸ 1924 τρία κύματα βίας σάρωσαν τὴν Ἀνατολία μὲ στόχο τὶς περιοχὲς ὅπου διέμεναν **χριστιανικὲς μειονότητες**, οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦσαν ὡς τότε τὸ **20 τοῖς ἑκατὸ τοῦ πληθυσμοῦ.** **Τὸ 1924 οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Ἀσσύριοι καὶ οἱ Ἑλληνας** εἶχαν μειωθεῖ στὸ **2 τοῖς ἑκατὸ τοῦ πληθυσμοῦ.** **Οἱ περισσότεροι ἱστορικοὶ ἔχουν πραγματευτεῖ αὐτὰ τὰ τρία κύματα βίας** ὡς ξεχωριστὰ καὶ μεμονωμένα γεγονότα, ἐνῶ οἱ διαδοχικὲς τουρκικὲς κυβερνήσεις τὰ παρουσιάζουν ὡς μία **ἀλληλουχία ἀτυχῶν συμβάντων.** **Ἡ Τριακονταετὴς γενοκτονία** εἶναι τὸ πρῶτο ἔργο ποῦ δείχνει ὅτι στὴν πραγματικότητα αὐτὰ τὰ **τρία κύματα ἦταν μία ἐνιαία, συνεχὴς καὶ συνειδητὴ προσπάθεια** νὰ ἐξοντωθεῖ ὁ **χριστιανικὸς πληθυσμὸς τῆς Ἀνατολίας.**

Αὐτὴ ἡ περίοδος, ἡ πιὸ βίαιη στὴν πρόσφατη ἱστορία τῆς περιοχῆς, ἄρχισε στὴν διάρκεια τῆς ἐξουσίας τοῦ Ὄθωμανοῦ σουλτάνου Ἀμπντοϋλ Χαμίτ Β΄, συνεχίστηκε ὑπὸ τοὺς **Νεοτούρκους** καὶ τελείωσε τὰ πρῶτα χρόνια τῆς διακυβέρνησης τοῦ **Κεμάλ Ἀτατούρκ.**

Παρὰ τὴν δραματικὴ ἀλλαγὴ ἀπὸ τὴν ἰσλαμικὴ ἀπολυταρχία τοῦ σουλτάνου στὸν κοσμικὸ ρεπουμπλικανισμό, οἱ πολιτικὲς ἐξόντωσης ποῦ ἐφαρμόστηκαν στὴ χώρα ἦταν **ἀξιοσημείωτα σταθερὲς καὶ συστηματικὲς, μὲ προσχεδιασμένους μαζικοὺς φόνους, ἐκτοπίσεις, ἐξαναγκαστικὸ προσηλυτισμὸ στὸ ἰσλάμ, μαζικοὺς βιασμοὺς καὶ ἀπάνθρωπες ἀπαγωγὲς γυναικῶν καὶ παιδιῶν.** **Καὶ τὸ πιὸ σταθερὸ στοιχεῖο ἦταν τὸ κάλεσμα** σὲ *ἱερό*

Κεμάλ Ἀτατούρκ
(1881 - 1938).

πόλεμο. Μολονότι δέν τή δικαιολογεῖ ἡ διδασκαλία τοῦ ἰσλάμ, ἡ ἐξόντωση δύο ἑκατομμυρίων χριστιανῶν πραγματοποιήθηκε στό πλαίσιο μιᾶς ἀδίστακτης προτροπῆς πρὸς τοὺς Τούρκους νά δημιουργήσουν ἕνα καθαρά μουσουλμανικό ἔθνος.

Ἀποκαλυπτικό καὶ βασισμένο σὲ ἐκτεταμένη ἔρευνα, τὸ βιβλίο αὐτὸ ἐπαναπροσδιορίζει τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιλαμβανόμαστε ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἀποτρόπαια γεγονότα τῆς σύγχρονης ἱστορίας».

* * *

β. Τὸ 2012 ἐκυκλοφόρησε στὰ ἀγγλικά ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Princeton ἕνα ἐπίσης ὀγκῶδες βιβλίο, περίπου 700 σελίδων (17x23), τοῦ Τούρκου Καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας, Τανὲρ Ἄκτσαμ, τὸ ὁποῖο μεταφράσθηκε στὰ ἑλληνικά, ἐκδόσεις τοῦ βιβλιοπωλείου ΕΣΤΙΑΣ, τὸ 2020, μὲ τίτλον: «*Τὸ ἔγκλημα τῶν Νεοτούρκων κατὰ τῆς Ἀνθρωπότητος: Ἡ Γενοκτονία τῶν Ἀρμενίων καὶ ἡ Ἐθνοκάθαρση στὴν Ὄθωμανικὴ Αὐτοκρατορία*».

Ὁ Τανὲρ Ἄκτσαμ εἶναι Καθηγητὴς Ἱστορίας στὸ Πανεπιστήμιο Κλάρκ στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς καὶ συγγραφεὺς πολλῶν μελετῶν γιὰ τὴν σύγχρονη Τουρκικὴ Ἱστορία.

Γεννήθηκε τὸ 1953 στὴν ἐπαρχία Ἀρνταχάν τῆς Τουρκίας. Καταδικάστηκε τὸ 1976 σὲ φυλάκιση ἑννέα ἐτῶν γιὰ τὴν ἐκδοση μιᾶς φοιτητικῆς ἐπιθεώρησης ποὺ ἐστίαζε στὴν μεταχείριση τῶν Κούρδων ἀπὸ τὴν Τουρκία. Διέφυγε στὴ Γερμανία, ὅπου καὶ τοῦ χορηγήθηκε πολιτικὸ ἄσυλο τὸ 1978. **Εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους** Τούρκους Πανεπιστημιακοὺς ποὺ μίλησαν ἀνοικτὰ γιὰ τὴν Ἀρμενικὴ Γενοκτονία.

Εἶναι ἀξιοσημεῖωτο, ὅτι ὁ Τ.Ἀ., τὸ καλοκαίρι τοῦ 2020 καταδίκασε μὲ σφοδρότητα τὴν ἀπόφαση τῆς κυβέρνησης Ἑρντογάν γιὰ τὴ μετατροπὴ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας σὲ τζαμί, χαρακτηρίζοντάς την, ὡς «πράξη πολιτισμικοῦ βανδαλισμοῦ», καὶ «ἐκδήλωση βαρβαρισμοῦ».

Τὸ βιβλίο του *Τὸ ἔγκλημα τῶν Νεοτούρκων κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος* τιμήθηκε μὲ τὸ βραβεῖο Ἄλμπερτ Χουράνι

της *Ένωσης Μελετών Μέσης Ανατολής* και συμπεριλήφθηκε μεταξύ των καλύτερων βιβλίων για την *Μέση Ανατολή* στον *Ίστότοπο* του περιοδικού *Foreign Affairs*.

Στό βιβλίο αυτό, «ό **Τάνερ Άκτσαμ** αναλύει το κρισιμότερο σημείο της **Γενοκτονίας των Αρμενίων**: αν και κατά πόσο ή σύλληψη και ή εκτέλεσή της υπήρξε **κεντρικά σχεδιασμένη** πολιτική του Όθωμανικού Κράτους.

Παρουσιάζοντας νέα τεκμήρια, προερχόμενα από 600 και πλέον άπόρρητα όθωμανικά έγγραφα, ό *Ίστορικός* του Πανεπιστημίου Κλάρκ ανατέμνει τον γραφειοκρατικό μηχανισμό της Τουρκίας των Νεοτούρκων, προκειμένου να αναδείξει την **Γενοκτονία και την Έθνοκάθαρση**, ως **συνειδητή πολιτική έπιλογή**. **Άν** και οι έκτοπίσεις και ή φυσική έξόντωση των Αρμενίων καταδικάστηκαν διεθνώς ήδη από το **1915**, ως “έγκλημα κατά της ανθρωπότητας και του πολιτισμού”, ή τότε **όθωμανική κυβέρνηση υιοθέτησε μιá πολιτική άρνησης του γεγονότος**, πού συνεχίζεται από την τουρκική δημοκρατία ως και σήμερα. **Έχοντας πρόσβαση σε πλούσιο ύλικό από τα αυτοκρατορικά όθωμανικά αρχεία – πρόσβαση ως πρόσφατα άκρως περιορισμένη – ό Άκτσαμ καταδεικνύει την στενή συνεργασία μεταξύ κεντρικής κυβέρνησης και τοπικών στελεχών**, ώστε να έπιτευχθεί ή **άπαλλαγή της Αυτοκρατορίας από τους χριστιανούς υπηκόους της**.

Για την έπιτεύξη του στόχου, περίπου το ένα τρίτο των **15 εκατομμυρίων κατοίκων της υπέστησαν διωγμούς, έκτοπίσεις και σφαγές**, πού κατέστρεψαν το έθνοθηρσκευτικό μείγμα ενός χώρου συνάντησης και συνύπαρξης πολιτισμών ανατολικής και δυτικής προέλευσης.

Άποκαλύπτοντας τον κομβικό ρόλο της “δημογραφικής μηχανικής” στη **Γενοκτονία των Αρμενίων**, το έργο αυτό

άποτελεί **ανεκτίμητη συμβολή στην κατανόηση του έγκλήματος**.

Έπιπρόσθετα, το βιβλίο παρουσιάζει **ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον Έλληνα αναγνώστη**, καθώς ό **Άκτσαμ άσχολείται έκτενώς με την έξωση των Έλλήνων των πα-**

ραλίων της Μικρᾶς Ἀσίας ἀπὸ τὶς ἐστίες τους τὴν περίοδο 1914-15, καταλήγοντας στὸ συμπέρασμα, ὅτι ἔτσι διαμορφώθηκε καὶ δοκιμάστηκε ὁ μηχανισμὸς ποὺ χρησιμοποιήθηκε ἐν συνεχείᾳ σὲ πολὺ μεγαλύτερη κλίμακα στὴ Γενοκτονία τῶν Ἀρμενίων».

* * *

γ. Ἐνα τρίτο βιβλίο, μετὸ ὁποῖο συμπληρώνω τὴν ἀποψινὴ μου παρουσίασι, εἶναι τὸ βιβλίο τῶν Ρόμπερτ Σένκ καὶ Σάββα Κοκτζόγλου, μετὶ τίτλον: «Ἡ Γενοκτονία τῶν Ἑλλήνων μέσα ἀπὸ τὰ Ἡμερολόγια Πολέμου τοῦ Ἀμερικανοῦ Ναυτικοῦ».

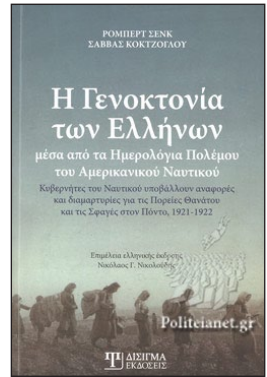
Εἶναι ἓνα πολυσέλιδο βιβλίο, περίπου 500 σελίδων (14x21), τὸ ὁποῖο ἐκυκλοφόρησε σὲ ἑλληνικὴ μετάφρασι, τὸ 2021, ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις ΔΙΣΙΓΜΑ, μετὸν χαρακτηριστικὸ ὑπότιτλο:

«Κυβερνήτες τοῦ Ναυτικοῦ ὑποβάλλουν ἀναφορὰς καὶ διαμαρτυρίες, γὰ τὶς Πορεῖες Θανάτου καὶ τὶς Σφαγὲς στὸν Πόντο, 1921-1922».

Τὸ βιβλίο φωτίζει «μία ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες τραγωδίες τοῦ 20οῦ αἰῶνα»· ἀποτελεῖ «μία σημαντικὴ καὶ ἀνατριχιαστικὴ περιγραφή τῶν τουρκικῶν θηριωδιῶν εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀρμενίων ὑπηκόων τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας».

Οἱ Συγγραφεῖς τοῦ βιβλίου εἶναι ὁ Δρ. Ρόμπερτ Σένκ, Καθηγητὴς τῆς Ἀγγλικῆς Φιλολογίας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ὁρλεάνης καὶ συγγραφεὺς ἀρκετῶν βιβλίων· ἀπεβίωσε τὸν Ἰανουάριο τοῦ 2021. Ὁ δὲ Σάββας Κοκτζόγλου εἶναι συνταξιούχος Μηχανολόγος Μηχανικὸς καὶ ζῆ μόνιμα στὶς Η.Π.Α. Ἔχει σπουδάσει στὰ Villanova University καὶ University of Pennsylvania· οἱ γονεῖς του ἦσαν πρόσφυγες ἀπὸ τὴν Μικρὰ Ἀσία.

«Αὐτὸ τὸ βιβλίο εἶναι μία συναρπαστικὴ συλλογὴ ἀμερικανικῶν ναυτικῶν “ἡμερολογίων πολέμου” ποὺ βρέθηκαν πρόσφατα στὰ Ἐθνικὰ Ἀρχεῖα καὶ ἀφοροῦν τὰ ὅσα συνέβαιναν στὰ βόρεια παράλια τῆς Τουρκίας τὸ 1921-1922. Ἐκείνη τὴν περίοδο μιὰ σειρὰ ἀμερικανικῶν ἀντιτορπιλικῶν στάθμευε συνεχῶς στὸ λιμάνι τῆς Σαμψούντας καὶ οἱ κυβερνήτες τῶν ἀντιτορπιλικῶν περιγράφουν ἐδῶ πολλὰ ἀπὸ τὶς θηριωδίες ποὺ διαπράττονταν

τότε εἰς βάρος τῆς ἐλληνικῆς μειονότητας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπὸ τοὺς κυβερνῶντες ἐθνικιστὲς Τούρκους, καθὼς καὶ τὶς τοπικὲς ἀντιδράσεις τῶν Ἑλλήνων».

Οἱ παρατιθέμενες ἀφηγήσεις τῶν Ἀξιωματικῶν τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ναυτικοῦ

«παρατίθενται μὲ τὸν ψυχραίμο, ἐπαγγελματικὸ τόνο, (ὅπως) θὰ περίμενε κανεὶς ἀπὸ Ἀξιωματικούς»· «ἔτσι, τὸ βιβλίον αὐτὸ ἀποτελεῖ ἓνα μοναδικὸ καὶ μέχρι τώρα ἀνέκδοτο ἀρχεῖο ἀπὸ ἀντικειμενικὲς πηγὲς ὄλων τῶν θηριωδιῶν ποὺ διαπράττονταν τότε στὴν Τουρκία εἰς βάρος ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐλληνικῆς καταγωγῆς – τὴν πυρπόληση ἑκατοντάδων ἐλληνικῶν χωριῶν, τὴν δολοφονία πολλῶν κατοίκων, ὀρισμένους ἀπὸ τοὺς ὁποίους τοὺς ἔκαψαν ζωντανούς, τὴν ἐκτόπιση Ἑλλήνων ἀνδρῶν σὲ στρατόπεδα σκληρῆς καταναγκαστικῆς ἐργασίας μὲ ἐλάχιστο φαγητὸ καὶ χωρὶς προστασία ἀπὸ τὶς καιρικὲς συνθήκες, μέχρι τοῦ σημείου ὃ θάνατος νὰ εἶναι πρακτικὰ ἀναπόφευκτος. Ἐπίσης, τὸν ἐξαναγκασμὸ δεκάδων χιλιάδων γυναικῶν, παιδιῶν καὶ ἡλικιωμένων σὲ τρομερὲς πορεῖες θανάτου, τοὺς βιασμούς, δολοφονίες καὶ ἀπαγωγὲς νέων Ἑλληνίδων, καθὼς καὶ τὶς ἐπανειλημμένες ληστεῖες ὄλων αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων καθ' ὅλο τὸ μῆκος τῆς πορείας. Ὅλων αὐτῶν, ὅπως καὶ μερικῶν ἐνεργειῶν ἀντιποίνων ἀπὸ Ἑλληνες ἀντάρτες. Ἦταν μία τρομερὰ δύσκολη περίοδος γιὰ τὴν Ἑγγὺς Ἀνατολή καὶ χωρὶς ἀμφιβολία καὶ οἱ Ἀρμένιοι ὑπέφεραν φοβερά. Παντοῦ συνέβαιναν βιαιότητες».

* * *

Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ Σᾶς καταπονήσω περισσότερο...

Προτιμῶ νὰ Σᾶς προτρέψω σὲ συνεχῆ καὶ θερμὴ προσευχή, διότι ἡ συνεχιζομένη ἀντίδρασις τῆς Τουρκικῆς Ἡγεσίας, ὅσο καὶ τῆς Τουρκικῆς Κοινωνίας, στὴν προτροπὴ ἀναγνώρισεως τῆς Ἀνθρωπίνης Τραγωδίας τῆς Τριακονταετοῦς Γενοκτονίας τῶν Χριστιανῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, «ὕπαινίσσεται, ὅτι θὰ μπορούσαν [οἱ Τούρκοι] ἴσως νὰ ἐπιδοθοῦν ζανὰ σὲ τέτοιες πράξεις, ἓνα ἐνδεχόμενον πραγματικὰ τρομακτικόν».

* * *

Ἐπίμετρον

«**Ὁ Κεμάλ** γιόρτασε τὸ θρίαμβό του μὲ τὴ μεταβολὴ τῆς Σμύρνης σὲ τέφρα καὶ τὴν τεράστια σφαγὴ τοῦ ἐκεῖ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ», ἔγραψε στὰ ἀπομνημονεύματά του ὁ Οὐίνστον Τσώρτσιλ. **Ἡ** σφαγὴ τῆς Σμύρνης συγκλόνισε ὁλόκληρο τὸν πολιτισμένο κόσμον. **Ἀκόμα** καὶ **στὴ Γαλλία** – ἡ φιλοτουρκικὴ πολιτικὴ τῆς ὁποίας καθόριζε τὴν πληροφόρηση πού παρεῖχαν οἱ δημοσιογράφοι – διογκώθηκαν τὰ ἀντιτουρκικὰ συναισθήματα. **Ὅμως**, περισσότερο ἀπὸ τὶς ἀνταποκρίσεις καὶ τὶς ψυχρὲς ἐπισημάνσεις τῶν διπλωματῶν, **τὸ τρομερὸ τοπίο ἐκείνων τῶν ἡμερῶν ἀποκαλύπτεται μέσα ἀπὸ τὶς μαρτυρίες ὄσων τὸ ἔζησαν.**

Ἡ συλλογὴ καὶ ἡ ἔκδοσις τῶν **ἀθηντικῶν μαρτυριῶν** ἔγινε ἀπὸ τὸ **Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν. Μαρτυρίες** συγκλονιστικῆς, πού πιστοποιοῦν τὴν ὑπαρξὴ τοῦ **Μικρασιατικοῦ Ὀλοκαυτώματος. Τυχαιά** ἐπιλέξαμε καὶ δημοσιεύουμε τὶς ἀναμνήσεις τῆς **Ἑλένης Καραντώνη ἀπὸ τὸ Μπουνάρμπασι, ἔντεκα χιλιόμετρα βορειοανατολικά τῆς Σμύρνης. Τὸ Μπουνάρμπασι εἶχε χίλιους κατοίκους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ ὀκτακόσιοι ἦταν Ἕλληνες:**

“... Ἄρχισε ὁ στρατὸς μας νὰ φεύγει. Χτυποῦσαν τὶς πόρτες μας καὶ ζητοῦσαν ροῦχα γιὰ νὰ βγάλουν τὸ χακὶ ἀπὸ πάνω τους. Πόσους δὲν ντύσαμε! Οἱ μεγάλοι οἱ δικοὶ μας ξεκουμπίστηκαν καὶ φύγανε κι ἄφησαν τὸν κόσμον στὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Ἐφταναν οἱ στρατιῶτες ζυπόλυτοι, γυμνοί, κουρελιασμένοι, πρησμένοι, νηστικοί. Οἱ Τοῦρκοι κατέβαιναν καὶ ἔσφαζαν τοὺς Ἕλληνες. Τὸ ἴδιο ἔκαναν καὶ οἱ δικοὶ μας. Παντοῦ φωτιὰ καὶ μαχαίρι ἄκουες καὶ ἔβλεπες. Ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Μπουνάρμπασι ἔμειναν καμιὰ δεκαριά οἰκογένειες... Μερικοὶ κατάφεραν νὰ φύγουν, σέρνοντας μὲ τὴν κοιλιὰ πρὸς τὸ Σικλάρη καὶ ἀπὸ κεῖ στὴ Σμύρνη. Τοὺς ἄλλους ὅλους τοὺς ἀτιμάσανε, τοὺς σφάζανε, τοὺς κρεμάσανε, τοὺς κάψανε. Κι ἐκείνους πού κατάφεραν ἀπὸ τὸ Σικλάρη νὰ φτάσουν στὴ Σμύρνη, ὅταν ἦρθε ὁ Κεμάλ, τοὺς ἔπιασε καὶ τοὺς ἔσφαξε.

Ἐμεῖς βρισκόμασταν στὴν Σμύρνη. Πλημμύρα οἱ μαχαλάδες στὸ αἶμα.

Βάλανε φωτιά οί Τουρκοί, μιὰ ὥρα μακριά. «Μὴ φοβάστε εἶναι μακριά», μᾶς εἶπε ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ ποῦ μέναμε. Σ' ἓνα τέταρτο ἢ φωτιά εἶχε ἔρθει σὲ μᾶς. Ρίχνανε βενζίνη καὶ προχωροῦσε.

Βγήκαμε στὸν δρόμο. Φωτιά ἀπὸ τὴ μιὰ, θάλασσα ἀπὸ τὴν ἄλλη. Βρισκόμασταν στὴ μέση. Καὶ οἱ Τσέτες (σ.τ.σ. οἱ ἄτακτοί Τουρκοί) βρίσκονταν στὴ μέση, καὶ ἔσφαζαν καὶ σκοτώναν.

Τὴν νύχτα οἱ Τσέτες ἔκαναν ἐπίθεση ν' ἀρπάξουν, νὰ σφάζουν, ν' ἀτιμάσουν. «Βοήθεια! Βοήθεια!», φώναζε ὁ κόσμος. Τὰ ἐγγλέζικα πλοῖα ἦταν ἀπέναντι. Ἐρίχναν τοὺς προβολεῖς. Σταματοῦσαν γιὰ λίγο. Τὴ νύχτα θέλαμε νὰ πᾶμε πρὸς νεροῦ μας. Πήγαμε λίγο πιὸ ἔξω, φρίκη! Βρεθήκαμε σὲ μιὰ χαβούζα (σ.σ. μεγάλο ἀνοιχτὸ λάκο). Γύρω-γύρω, στὰ χεῖλια τῆς χαβούζας σπαρταροῦσαν κορμιὰ, καὶ μέσα στὴ χαβούζα ἦταν γεμάτη κεφάλια. Ἐπαιρναν ὅποιον ἔπιαναν, τὸν πῆγαιναν στὴν ἄκρια τῆς χαβούζας, ἔκοβαν τὸ κεφάλι καὶ τὸ ἔριχναν μέσα στὴν χαβούζα καὶ τὰ κορμιὰ τὰ ἄφηναν νὰ σπαρταροῦν γύρω-γύρω. Ἦταν φοβερό. Ὅσοι τὸ εἶδαν τρελάθηκαν. Τὸ τρελοκομεῖο γέμισε ἀπὸ τρελοὺς σὰν ἦρθαμε. Ἐκεῖ σ' αὐτὸ τὸ μέρος χάσαμε καὶ τὸν πατέρα μου. Τὸν ἀδελφό μου τὸν ἔσφαζαν στὸ χωριό.

Ἐβγαλαν, μετὰ, ἰταλικά καὶ ἐλληνικά πλοῖα καὶ μᾶς πῆραν. Πόσους; Ὅυτε εἴκοσι τοῖς ἑκατὸ δὲν ἐπῆραν. Τέτοια καταστροφή δὲν εἶδαν τὰ μάτια μου!».

Σᾶς εὐχαριστῶ!
† ὁ Ὡ. κ' Φ. Κ.

**Τῶ δὲ Θεῶ
δόξα καὶ εὐχαριστία!**

